

UKD 92 Łaskiewicz A.:548/549 + 552 + 656.835(438)''1904.09.28/1980.04.21''

Anna LANGIER-KUŹNIAROWA

Prof. dr Antoni Łaskiewicz — wybitny mineralog polski

Dnia 21 kwietnia 1980 r. zakończył życie Profesor dr hab. Antoni Łaskiewicz, były wieloletni redaktor *Kwartalnika Geologicznego*, emerytowany kierownik Zakładu Mineralogii i Petrografii Instytutu Geologicznego. Odszedł jeden z ostatnich mineralogów klasycznych, autor znacznej liczby nowatorskich prac badawczych, oraz wartościowych akademickich podręczników mineralogii i krystalografii, człowiek wyjątkowych walorów umysłu i charakteru, niezależnych poglądów, łączący znakomitą znajomość mineralogii i krystalografii z najwyższym stopniem znajomości problemów filatelistyki, a we wcześniejszych latach także ze sportem (strzelectwo).

Był skromny, bezpośredni wobec współpracowników — mimo zachowywania widocznego dystansu, wyrozumiały i łagodny — wbrew licznym legendom i anegdotom pochodzącym jeszcze z czasów przedwojennych. Był człowiekiem o wielkiej wrażliwości, którą starannie przed otoczeniem ukrywał. Był prawdziwym przyjacielem i zawsze chętnym doradcą swoich pracowników, którym zawsze ofiarowywał swój czas bez żadnych ograniczeń oraz wielkoduszną życzliwość niezależną od ich osobistej postawy. Był przy tym przelozonym wymagającym, ale przede wszystkim zachęcającym — niekiedy w sposób nieustępliwy — do podnoszenia kwalifikacji i osiągnięcia wyższych stopni naukowych. Jego błyskotliwe poczucie humoru oraz znakomita pamięć, usłużna także w dziedzinie anegdot, przydawały Mu walorów towarzyskich.

Antoni Łaskiewicz urodził się dnia 28 września 1904 r. w Zakatałach na Karkuzie; miasteczko to uczciło to wydarzenie w sześćdziesiąt trzy lata później, nadając Profesorowi honorowe obywatelstwo. Dzieciństwo i lata młodości spędził kolejno w Gori, Żytomierzu i od 1920 r. w Warszawie, gdzie po uzyskaniu matury studiował krystalografię, mineralogię i petroografię na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Warszawskiego. Aby utrzymać siebie i matkę udzielał korepetycji i wykonywał prace zlecone, a także w 1923 r. podjął pracę na SGGW, początkowo jako demonstrator, a następnie młodszy asystent, oraz w 1925 r. na Uniwersytecie Warszawskim jako młodszy asystent. W latach 1926—1928 był także wykładowcą mineralogii na Kursach Prowizorskich (farmaceutycznych) przy Uniwersytecie Warszawskim.

Studia ukończył Antoni Łaszkiwicz w dniu 1 lutego 1929 r., uzyskując stopień doktora filozofii za rozprawę *Studia mineralogiczne*, po czym podjął pracę na UJ w Krakowie pod kierunkiem prof. S. Kreutza. W 1931 r. jako stypendysta Funduszu Kultury Narodowej pracował w Heidelbergu pod kierunkiem V. Goldschmidta oraz w Zurychu pod kierunkiem P. Niggliego, a następnie kontynuował podjętą jeszcze w 1925 r. pracę na Uniwersytecie Warszawskim, którą wykonywał – z przerwą spowodowaną II wojną światową – do 1949 r.

Habilitację w zakresie krystalografii uzyskał w 1931 r. na Wolnej Wszechnicy Polskiej, a w zakresie mineralogii – w 1932 r. na Uniwersytecie Warszawskim. Poza działalnością dydaktyczną, w latach poprzedzających wybuch II wojny prowadził liczne prace badawcze, których wyniki publikował w licznych artykułach oryginalnych. Był także autorem haseł z zakresu krystalografii, mineralogii, petrografii i dziedzin pokrewnych w *Encyklopedii Ultima Thule*, podręczników krystalografii i mineralogii oraz przewodnika do ćwiczeń z optyki kryształów. Od 1932 r. pełnił również funkcję sekretarza redakcji *Archiwum Mineralogicznego*.

Zmobilizowany w sierpniu 1939 r. Antoni Łaszkiwicz uczestniczył w kampanii wrześniowej w grupie „Narew”, z którą wycofał się na Polesie. Po zakończeniu kampanii znalazł się w Wilnie, gdzie objął wykłady krystalografii na Uniwersytecie Wileńskim, a następnie pracował w Komitecie Pomocy Uchodźcom oraz w Zarządzie Drogowym Republiki Litewskiej jako inżynier-gruntoznawca. Po zajęciu Wilna przez Niemców powrócił do Warszawy. Był tu również bardzo czynny, zarówno w dziedzinie dydaktyki, wykładając na tajnych kompletach uniwersyteckich i politechnicznych, jak i w konspiracji. Uczestniczył w Powstaniu Warszawskim, przeszedł przez obóz w Pruszkowie, a następnie, po przedostaniu się do Krakowa kontynuował wykłady na Tajnych Kursach Uniwersyteckich.

Po wyzwoleniu Krakowa Antoni Łaszkiwicz powrócił do Warszawy i w lutym 1945 r. podjął pracę na organizującym się Uniwersytecie Warszawskim, początkowo na stanowisku zastępcy profesora, a od czerwca 1946 r. profesora nadzwyczajnego. W tym okresie pełnił również funkcję dyrektora Studium Wstępnego przy Uniwersytecie Warszawskim.

W latach 1949–1955 przebywał w więzieniu pod zarzutem działalności konspiracyjnej. W końcu 1956 r. po ponownym rozpatrzeniu sprawy został uniewinniony i zrehabilitowany.

Wkrótce po odzyskaniu wolności, jeszcze w 1955 r. objął stanowisko samodzielnego pracownika nauki w Instytucie Geologicznym, organizując w czerwcu 1956 r. Zakład Petrografii i Geochemii. W 1964 r. został mianowany profesorem zwyczajnym. Na stanowisku kierownika Zakładu (przekształconego później na Zakład Mineralogii i Petrografii) pozostał do przejścia na emeryturę, co nastąpiło w lipcu 1972 r. W latach 1959–1974 był członkiem Rady Naukowej Instytutu Geologicznego, w latach 1945–1949 – Państwowej Rady Ochrony Przyrody. Był także członkiem Komitetu Narodowego Unii Krystalograficznej oraz Komisji Krystalograficznej PAN (w latach 1958–1974). Do roku 1949 był sekretarzem redakcji *Archiwum Mineralogicznego* (od 1932 r.), a w latach 1957–1964 współredaktorem *Kwartalnika Geologicznego*.

Miał również znaczny dorobek i zasługi w dziedzinie kształcenia młodej kadry naukowej. Był promotorem 10 przewodów doktorskich, recenzentem i częściowo konsultantem 34 przewodów doktorskich oraz 15 przewodów habilitacyjnych. Recenzował także 14 wniosków do tytułu profesora nadzwyczajnego i 4 wnioski do tytułu profesora zwyczajnego.

Jednocześnie w latach 1963–1970 był kierownikiem Działu Mineralogii i Petrografii Muzeum Ziemi w Warszawie oraz członkiem Rady Naukowej Muzeum Ziemi PAN i redaktorem *Prac Muzeum Ziemi*.

Od 1935 r. Profesor Antoni Łaszkiewicz był członkiem-korespondentem, a od 1947 r. – członkiem czynnym Towarzystwa Naukowego Warszawskiego.

Był członkiem założycielem i wiceprezesem Polskiego Towarzystwa Mineralogicznego, członkiem założycielem i członkiem Zarządu Polskiego Towarzystwa Muzeum Ziemi, członkiem założycielem, wiceprezesem i prezesem Polskiego Towarzystwa Miłośników Nauk o Ziemi, wieloletnim czynnym członkiem Polskiego Towarzystwa Geologicznego.

Dorobkiem pracowitego życia Profesora jest około 140 publikacji naukowych, poświęconych głównie mineralogii regionalnej Polski ze szczególnym uwzględnieniem morfologii kryształów – dziedzinie, dla której położył ogromne zasługi, tym bardziej że wcześniej prace takie były w Polsce prowadzone w zakresie bardzo niewielkim. Do głównych osiągnięć Profesora należy wykazanie, że krajowe złoża mineralne zawierają bogaty materiał do badań morfologicznych (cerusyt, azuryt, piryt, siarka i inne), udowodnienie, że bipiramidalny pokrój kryształów kwarcu występuje także w produktach krystalizacji niskotemperaturowej, a zatem wbrew rozpowszechnionym poglądom nie może służyć jako kryterium pochodzenia wysokotemperaturowego, odkrycie nowych punktów występowania wielu minerałów o istotnym znaczeniu dla interpretacji genetycznej.

Profesor zajmował się także badaniem własności geometrycznych i optycznych minerałów krajowych, a także struktury kryształów (minerałów i związków syntetycznych, np. dla potrzeb farmacji) oznaczanej na podstawie analizy rentgenowskiej (oznażył grupę przestrzenną syngenitu i salicylanu sześciometylenoczeraminy oraz zajmował się strukturą amfiboli). W dziedzinie badań rentgenowskich prowadził również prace metodyczne i zasługą Jego jest wprowadzenie modyfikacji metody Lauego, co było znacznym postępowaniem w rentgenografii.

Prace metodyczne prowadził Profesor również w dziedzinie petrografii (metody optyczne). Wspólnie ze współpracownikami zajmował się gromadzeniem wyników analiz chemicznych minerałów i skał Polski.

Oprócz publikacji dotyczących wyników prac badawczych oraz wspomnianych podręczników ogłosił Profesor szereg artykułów poświęconych popularyzacji nauki, historii nauki, muzealnictwu, życiorysom i recenzjom.

W uznaniu zasług naukowych Profesor Antoni Łaszkiewicz został mianowany członkiem honorowym Polskiego Towarzystwa Mineralogicznego, otrzymał złotą odznakę Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Górnictwa oraz inne odznaki i medale. Był również odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Odznaką Trzydziestolecia PRL i Medalem Komisji Edukacji Narodowej, a za udział w Powstaniu Warszawskim – Krzyżem Walecznych.

W grudniu 1976 r. w Muzeum Ziemi oraz w marcu 1977 r. w Instytucie Geologicznym odbyły się uroczystości jubileuszu 50-lecia pracy naukowej i dydaktycznej Profesora. Ku Jego czci z tej okazji Instytut wydał specjalny tom Biuletynu IG.

Wielka aktywność Profesora: dydaktyczna, naukowa, redakcyjna, organizacyjna – nie ograniczała innych Jego zainteresowań, spośród których na pierwszym miejscu znajdowała się filatelistyka. Zajmował się nią w sposób gruntowny i naukowy, przy czym głównym przedmiotem Jego zainteresowań były znaczki polskie. Już w latach 1928–1930 był prezesem Polskiego Towarzystwa Filatelistycznego w Warszawie, a następnie pełnił różne funkcje w Związku Stowarzyszeń Filatelistycznych w Polsce i Polskim Związku Filatelistów. Był autorem ponad 170 publikacji na tematy filatelistyczne, współautorem i redaktorem monumentalnego dzieła *Polskie Znaki Pocztowe*, uznanym ekspertem, biegłym sądowym. Był członkiem honorowym wielu stowarzyszeń filatelistycznych krajowych i zagranicznych. Krótkie publikacje filatelistyczne zamieszczał nawet w *Przeglądzie Geologicznym*

i we *Wszehświecie*; dotyczyły one znaczków o tematyce geologicznej i pokrewnej ukazujących się w różnych krajach świata, przy czym pod pretekstem prezentowania znaczków w kąciiku filatelistycznym, w komentarzu do ich tematyki, pisał małe, popularne artykuły na różne tematy geologiczne.

*
* *

Z odejściem Profesora Antoniego Łaszkiewicza niewątpliwie zakończyła się pewna epoka. Był On wybitną indywidualnością, wiele w życiu dokonał, a możliwości miał na pewno jeszcze znacznie większe. Na przeszkodzie ich realizacji stanęły jednak koleje Jego życia.

Zakład Petrografii, Mineralogii i Geochemii
Instytutu Geologicznego
Warszawa, ul. Rakowiecka 4
Nadesłano dnia 15 października 1980 r.

SPIS PRAC PUBLIKOWANYCH PROF. DRA ANTONIEGO ŁASZKIEWICZA*

PRACE I ARTYKUŁY

1. Studia mineralogiczne. (Streszczenie). Spraw. Tow. Nauk. Warsz., nr 19, p. 391. Warszawa, 1926.
2. Badania krystalograficzne jednochloroocyanu kobaltowego. Spraw. Tow. Nauk. Warsz., nr 20, p. 434–435. Warszawa, 1927.
3. Studia mineralogiczne. Arch. Miner. Tow. Nauk. Warsz., 3, p. 1–54. Warszawa, 1928. Autoreferat. Neues Jb. Miner. Refer., 1, p. 138–139. Stuttgart, 1930.
4. Badania krystalograficzne jednochloroocyanu kadmowego. Spraw. Tow. Nauk. Warsz., nr 20, p. 470–472. Warszawa, 1928.
5. Badania krystalograficzne dwuchloroocyanu kobaltowego. Arch. Miner. Tow. Nauk. Warsz., 3, p. 55–59. Warszawa, 1928. Streszczenie. Spraw. Tow. Nauk. Warsz., nr 21, p. 2. Warszawa, 1928.
6. Badania krystalograficzne syngenu z Kałusza. Arch. Miner. Tow. Nauk. Warsz., 3, p. 61–68. Warszawa, 1928. Streszczenie. Spraw. Tow. Nauk. Warsz., nr 21, p. 1. Warszawa, 1928. Autoreferat. Neues Jb. Miner. Refer., 1, p. 144. Stuttgart, 1930.
7. Morfologia azurytów łysogórskich. Arch. Miner. Tow. Nauk. Warsz., 3, p. 129–158. Warszawa, 1928. Autoreferat. Neues Jb. Miner. Refer., 1, p. 138–139. Stuttgart, 1930.
8. Przyczynek do morfologii minerałów Tatr polskich. Arch. Miner. Tow. Nauk. Warsz., 4, p. 124–132. Warszawa, 1929.
9. Mimetyt z Miedziarki. Arch. Miner. Tow. Nauk. Warsz., 4, p. 133–134. Warszawa, 1929.
10. O nowym polskim złożu zeolitowym. Spraw. Tow. Nauk. Warsz., nr 22, p. 149–150. Warszawa, 1929.
11. Błódyt z Kałusza. Arch. Miner. Tow. Nauk. Warsz., 5, p. 79–94. Warszawa, 1929.
12. Przewodnik do ćwiczeń z krystalografii geometrycznej. Nakł. autora. Warszawa, 1930.
13. Własności krystalograficzne jednochloroocyanów kadmu i kobaltu. Arch. Miner. Tow. Nauk. Warsz., 6, p. 119–133. Warszawa, 1930.

* W spisie powyższym nie uwzględniono licznych publikacji łączących tematykę filatelistyczną z geologiczną, a zamieszczanych w *Przeglądzie Geologicznym* i we *Wszehświecie*.

14. Okular fotometryczny do badań chalkograficznych. *Wszechświat*, nr 5–6, p. 158–159. Warszawa, 1931.
15. Morfologia cerusytów polskich. *Arch. Miner. Tow. Nauk. Warsz.*, 7, p. 147–212. Warszawa, 1931.
16. Observations cristallographiques. W: Kozłowski R., Jaskólski S.: Les gisements argento-stannifères d'Oruro en Bolivie. *Arch. Miner. Tow. Nauk. Warsz.*, 8, p. 110–121. Warszawa, 1932. Autoreferat. *Neues Jb. Miner. Refer.*, 1, p. 493, 526. Stuttgart, 1935.
17. W sprawie artykułu P.A. Xiężopolskiego. *Czas. Przyr.*, 6, p. 294–295. Łódź, 1932.
18. O miedzi rodzimej. *Arch. Miner. Tow. Nauk. Warsz.*, 9, p. 1–16. Warszawa, 1933.
19. O postaci krystalicznej aspiryny handlowej. *Arch. Miner. Tow. Nauk. Warsz.*, 9, p. 18–19. Warszawa, 1933.
20. Glazeryt i syngenit ze Stebnika. *Arch. Miner. Tow. Nauk. Warsz.*, 10, p. 117–121. Warszawa, 1934. Autoreferat. *Neues Jb. Miner. Refer.*, 1, p. 343–344. Stuttgart, 1935.
21. Über die Zylinder-Laueaufnahmen. *Arch. Miner. Tow. Nauk. Warsz.*, 11, p. 103–109. Warszawa, 1935.
22. Krystalografia i struktura salicylanu sześciometyleno-czteroaminy. *Arch. Chem. Farm.*, 2, p. 219–233. Warszawa, 1935. Streszczenie. *Spraw. Tow. Nauk. Warsz.*, nr 28, p. 20–21. Warszawa, 1935.
23. Über die Struktur des Syngenits. *Arch. Miner. Tow. Nauk. Warsz.*, 12, p. 8–11. Warszawa, 1936. Autoreferat. *Neues Jb. Miner. Refer.*, 1, p. 76. Stuttgart, 1937.
24. Repetytorium optyki kryształów. Przewodnik do ćwiczeń, cz. II. Nakł. autora. Warszawa, 1936.
25. Własności krystalograficzne cynamoilo-acetonu. *Arch. Miner. Tow. Nauk. Warsz.*, 12, p. 14–15. Warszawa, 1936.
26. *Mineralogia*. Warszawa, 1936.
27. *Mineralogia ogólna*. Warszawa, 1946.
28. Zabytki przyrody nieożywionej w Karkonoszach. *Chrońmy Przyr. Ojcz.*, 2, p. 9–14, z. 9/10. Kraków, 1946.
29. *Archiwum Mineralogiczne*. *Nauka i Sztuka*, 2, p. 359–362, nr 3/6. Warszawa, 1946.
30. Jeszcze o magnezie, nowej epoce i skorupiakach. *Problemy*, 4, p. 284, nr 4. Warszawa, 1948.
31. *Mineralogia w szkole podstawowej*. *Geogr. w Szk.*, 1, p. 13–22, nr 3. Warszawa, 1948.
32. Tajemnice diamentów. *Problemy*, 5, p. 140, nr 2. Warszawa, 1949.
33. Światło w kryształach. *Wszechświat*, nr 6, p. 166–172. Warszawa, 1950.
34. *Wykonywanie preparatów mikroskopowych ze skał i kruszców*. Wyd. Geol. Warszawa, 1957.
35. Siarka i celestyn z Tarnobrzega i Szydłowa. *Arch. Miner.*, 20, p. 95–112, z. 1–2. Warszawa, 1957.
36. Akcesoria wzrostu. [kryształów]. *Kosmos Ser. B*, 3, p. 155–161, z. 2. Warszawa, 1957.
37. Kamień w służbie człowieka. *Wszechświat*, nr 3, p. 88. Warszawa, 1957.
38. *Minerały solne Inowrocławia*. *Kwart. Geol.*, 2, p. 239–247, nr 2. Warszawa, 1958.
39. *Petrografia cechsztynu Gór Świętokrzyskich (komunikat wstępny)*. *Kwart. Geol.*, 2, p. 251–256, nr 2. Warszawa, 1958.
40. *Sposoby techniczne otrzymywania kryształów*. *Chem. w Szk.*, nr 4, p. 159–176; nr 5, p. 229–240. Warszawa, 1958.
41. *Badania petrograficzne i geochemiczne*. W: *Działalność Instytutu Geologicznego w 1956 i 1957 roku*. *Biul. Inst. Geol.*, 148, p. 51–54. Warszawa, 1959.
42. *Siarka z Kłodawy*. *Kwart. Geol.*, 3, p. 225–228, nr 2. Warszawa, 1959.
43. *Kalcyt z Doliny Białego*. *Kwart. Geol.*, 3, p. 231–234, nr 2. Warszawa, 1959.
44. *Region karłowarski*. *Prz. Geol.*, 7, p. 226–232, nr 5. Warszawa, 1959.
45. *Badania petrograficzne, mineralogiczne i geochemiczne*. W: *Czterdzięci lat Instytutu Geologicznego 1919–1959*. *Pr. Inst. Geol.*, 30, cz. 1, p. 131–140. Warszawa, 1960.
46. *Rzekomo pirogeniczne kwarcy*. *Kwart. Geol.*, 4, p. 585–593, nr 3. Warszawa, 1960.
47. *Skały i minerały krystalicznego podłoża Nizy Polskiego*. *Kwart. Geol.*, 4, p. 819–824, nr 4. Warszawa, 1960.
48. *Wzrost kryształów przedmiotem międzynarodowych konferencji*. *Kosmos Ser. B*, 6, p. 159–163, z. 2. Warszawa, 1960.

49. Minerale ilaste. *Wszechświat*, nr 1, p. 9–11. Warszawa, 1963.
50. Mikroskopia elektronowa minerałów ilastych. *Wszechświat*, nr 2, p. 38–42. Warszawa, 1963.
51. Leżna skalna – ważny surowiec chemiczny. *Chem. w Szk.*, 12, p. 100–101, nr 3. Warszawa, 1966.
52. Zastosowanie analizy termicznej do badania skał solnych. Współautor: A. Langier-Kuźniarowa. *Arch. Miner.*, 26, p. 131–159, z. 1–2. Warszawa, 1966.
53. Krysztaly i technika. Wyd. Geol. Warszawa, 1967.
54. Minerale i skały solne. *Pr. Muz. Ziemi*, nr 11, p. 101–188. Warszawa, 1967.
55. Минералы цехштейновых соляных куполов центральной Польши. *Зап. Всес. Минер. Общ.*, 97, стр. 64–67, ч. 1. Ленинград, 1968.
56. Lazurowe Jezioro. *Wszechświat*, nr 9, p. 236–237. Warszawa, 1968.
57. Zależność cykli geologicznych od obrotu Galaktyki. *Prz. Geol.*, 17, p. 92–93, nr 2. Warszawa, 1969.
58. Jak otrzymać krysztaly. *Wszechświat*, nr 2, p. 54–55. Warszawa, 1972.
59. Przyrodnicze pojęcie krysztalów a krystalochemia. Powstanie nowych dyscyplin nauk. *Mat. z Pos. Konwersatorium Naukoznawczego PAN*, p. 145–157. Wrocław, 1973.
60. Początki badań nad wzrostem krysztalów w Polsce. W: *Technologia monokrysztalów*, p. 67–78. PWN. Warszawa, 1974.
61. Поделочный и резной камень Польши. *Decorative and precious stones of Poland. Sb. Nár. Musea v Praze*, 29, nr 1–2. Praha, 1975.
62. Diamenty Jakucji. *Wszechświat*, nr 1, p. 1–7. Warszawa, 1977.

PUBLIKACJE Z ZAKRESU POPULARYZACJI I HISTORII NAUKI

1. Stulecie petrografii. *Prz. Geol.*, 6, p. 481–483, nr 11. Warszawa, 1958.
2. Pięćdziesięciolecie badań struktury krysztalów. *Wszechświat*, nr 3, p. 57–62. Warszawa, 1962.
3. 150-lecie Wszechzwiązkowego Towarzystwa Mineralogicznego. *Prz. Geol.*, 15, p. 461–462, nr 10. Warszawa, 1967.
4. Zjazd Komisji Historii Nauk Geologicznych w Erywanii. *Prz. Geol.*, 15, p. 478–479, nr 10. Warszawa, 1967.
5. Rozwój nauk o Ziemi w ZSRR. *Problemy*, 24, p. 255, nr 4. Warszawa, 1968.
6. Prace J.W. Wulfa w Uniwersytecie Warszawskim. W: *Historia rosyjsko-polskich kontaktów w dziedzinie geologii i geografii*, p. 45. Streszczenie referatów. Warszawa, 1969.
7. Sympozjum historii nauki o złożach we Freibergu. *Prz. Geol.*, 19, p. 149–153, nr 3. Warszawa, 1971.
8. Bibliografia historii nauk o Ziemi. *Prz. Geol.*, 19, p. 162, nr 3. Warszawa, 1971.
9. XIII Międzynarodowy Kongres Historii Nauki. *Prz. Geol.*, 20, p. 162–164, nr 3. Warszawa, 1972.
10. Работы Ю. В. Вульфа в Варшавском университете. *Historia kontaktów polsko-rosyjskich w dziedzinie geologii i geografii. Monografie z dziejów nauki i techniki*, 82, p. 171–195. Warszawa, 1972.
11. Badania S. Małkowskiego skał krystalicznych na Wołyniu. W: *Historia rosyjsko-polskich kontaktów w dziedzinie geologii i geografii. Streszczenie referatów. Opracowania dok. Muzeum Ziemi*, nr 2, p. 94–96. Warszawa, 1972.
12. Z dziejów poznania krystaliniku Wołynia. *Stud. Mater. z Dziejów Nauki Pol. Ser. C*, z. 17, p. 61–75. 1972.
13. Powstanie i rozwój geochemii. Powstanie nowych dyscyplin nauk. *Mat. z Pos. Konwersatorium Naukoznawczego PAN*, p. 145–157. Wrocław, 1973.
14. Эволюция понятия „кристалл”. *Тр. 13 Межд. Конгр. по Истории Науки. Секция 8*, стр. 150–155. Москва, 1974.
15. W 200-lecie Leningradzkiego Instytutu Górniczego. *Prz. Geol.*, 23, p. 253, nr 5. Warszawa, 1975.
16. Петрографические исследования С. Малковского в некоторых районах СССР. В: *Русско-польские связи в области наук о Земле*. Москва, 1975.

PUBLIKACJE Z ZAKRESU MUZEALNICTWA

1. O stanie muzealnictwa mineralogiczno-geologicznego w Czechosłowacji, *Wiad. Muz. Ziemi*, **1**, p. 123–129. Warszawa, 1938.
2. Magyar Nemzeti Múzeum. *Wszechświat*, nr 1, p. 20. Warszawa, 1962.
3. Losy największego zbioru przyrodniczego z epoki Oświecenia. *Wszechświat*, nr 7–8, p. 197–198. Warszawa, 1962.
4. 250-lecie Muzeum Mineralogicznego im. Fersmana w Moskwie. *Prz. Geol.*, **15**, p. 477–478, nr 10. Warszawa, 1967.
5. Zagadnienia muzealnictwa mineralogicznego, oraz działalność w tym zakresie Muzeum Ziemi. *Spraw. z Pos. Kom. PAN Oddz. w Krakowie*, **11/1**, p. 440–441. Kraków, 1968.
6. Kamienie szlachetne – wystawa i sympozjum. *Prz. Geol.*, **20**, p. 475–479, nr 10. Warszawa, 1972.
7. Geologiczne i górnicze zbiory w Bochum. *Wszechświat*, nr 11, p. 286–290. Warszawa, 1972.
8. Muzea geologiczne – społeczeństwu. *Wszechświat*, nr 6. Warszawa, 1975.
9. O warszawskich kolekcjonerach i zbiorach mineralogicznych i geologicznych. *Pr. Muz. Ziemi*, nr 31, p. 37–46. Warszawa, 1980.

SŁOWNIKI

1. Hasła z krytalografii, mineralogii, petrografii (i inne hasła). W: *Encyklopedia Ultima Thule*, **5–10**. Warszawa, 1935–1939.
2. *Wielki słownik techniczny rosyjsko-polski*. (Współautorstwo). Wyd. Nauk.-Techn. T. 1 i 2. Warszawa, 1962.
3. Hasła z geochemii, kryształów, minerałów, skał i złóż. W: *Encyklopedia Przyroda i Technika. Zagadnienia wiedzy współczesnej*. Wyd. 2, poprawione i rozszerzone. Wiedza Powszechna. Warszawa, 1967.
4. *Słownik terminów krytalograficznych w językach: polskim, angielskim i rosyjskim*. Współautorzy: Z. Bojarski i K. Łukaszewicz. PWN. Warszawa, 1970.

RECENZJE

1. Weyberg Z. – *Mineralogia*. *Wszechświat*, nr 9, p. 292. Warszawa, 1930.
2. Biały T. – O pewnej własności symbolów ścian w pojedynczych formach krytalograficznych. *Neues Jb. Miner. Refer.*, **1**. Stuttgart, 1935.
3. Małkowski S. – O złożu miedzi rodzimej w Wielkim Mydźku na Wołyniu. *Neues Jb. Miner. Refer.*, **1**. Stuttgart, 1935.
4. Kreuz S. – Über die Vizinalflächen des Topases. *Neues Jb. Miner. Refer.*, **1**. Stuttgart, 1935.
5. Chojnacki J. – *Krytalografia chemiczna i fizyczna*. *Rocz-i Chem.*, **36**, p. 185–187, z. 1. Warszawa, 1962.
6. Pentlakowa Z. – *Słownik petrograficzny*. *Prz. Geol.*, **11**, p. 57–58, nr 1. Warszawa, 1963.
7. Wood E.A. – *Kryształy i światło*. *Rocz-i Chem.*, **43**, p. 1101–1102. Warszawa, 1969.
8. Sawkiewicz S.S. – *Jantar*. *Wszechświat*, nr 1, p. 26–27. Warszawa, 1973.
9. *Nowy słownik mineralogiczny*. *Prz. Geol.*, **24**, p. 726–727, nr 12. Warszawa, 1976.
10. Czarniecki S. – Aleksander Piotr Czekanowski 1833–1876 w stulecie śmierci. *Kwart. Historii Nauki i Techniki*, **22**, p. 387–388. Warszawa, 1977.
11. Adamczyk A., Strugański Z. – *Ciekłe kryształy*. *Wszechświat*, nr 1, p. 24–25. Warszawa, 1977.
12. Stradiņš J., Strods H. – *Jelgavas Pētera akadēmija*. Rīga, 1975. *Kwart. Historii Nauki i Techniki*, **23**, p. 523–526. Warszawa, 1978.

TŁUMACZENIA

1. Sorby H.C. — Powstawanie minerałów i skał w świetle badań mikroskopowych kryształów. Pr. Muz. Ziemi, nr 15, p. 35–74, cz. 1. Warszawa, 1970.
2. Uniwersalna Klasyfikacja Dziesiąta. 55 Geologia i nauki pokrewne. CIINTE. Warszawa, 1971.
3. Aszot G. — Rozwój mechaniki ciał o zmiennej masie a badania kosmiczne w ZSRR. Wszechświat, nr 7/8, p. 169–172. Warszawa, 1976.

INNE

1. Stanisław Zaleski (Wspomnienie pośmiertne). Wszechświat, nr 6, p. 191–192. Warszawa, 1933.
2. Stanisław Józef Thugutt (1862–1956). Nauka Pol., z. 1, p. 200–203. Warszawa, 1957.
3. Wspomnienie o drukarni Towarzystwa Naukowego Warszawskiego. W: Dziesięciolecie Warszawskiej Drukarni Naukowej, p. 2–4. Warszawa, 1958.
4. Stanisław Józef Thugutt (12.V.1862–27.XII.1956). Roczn. Pol. Tow. Geol., 27, p. 5–9, z. 1–4. Kraków, 1958.
5. Stanisław Małkowski, 1889–1962. [Wspomnienie pośmiertne]. Prz. Geol., 11, p. 91–93, nr 2. Warszawa, 1963.
6. Mały zbiór minerałów i skał. Instrukcja. Zjedn.Przem. Pomocy Naukowych i Zaopatrzenia Szkół. Warszawa, 1963.
7. Polskie Towarzystwo Miłośników Nauk o Ziemi. Wszechświat, nr 4, p. 94–95. Warszawa, 1964.
8. Stanisław Małkowski (Wspomnienie pośmiertne). Pr. Muz. Ziemi, nr 7, p. 3–22. Warszawa, 1964.
9. Organizacja zaplecza laboratoryjnego służby geologicznej w dziedzinie mineralogii i petrografii. Prz. Geol., 13, p. 332 – s. 3-cia okład., nr 7. Warszawa, 1965.
10. Z Komisji Nauk Mineralogicznych Oddziału PAN. Prz. Geol., 14, p. 335–336, nr 7. Warszawa, 1966; 15, p. 249–250, nr 5. Warszawa, 1967.
11. Nowy profesor Instytutu Geologicznego. Prz. Geol., 14, p. 51–52, nr 1. Warszawa, 1966.
12. Józef Morozewicz. Biul. Inst. Geol., 197, p. 7–21. Warszawa, 1967.
13. Konferencja o łażach w Czechosłowacji. Prz. Geol., 16, p. 262–263, nr 5. Warszawa, 1968.
14. Z Polskiego Towarzystwa Mineralogicznego. Prz. Geol., 17, p. 368, nr 7. Warszawa, 1969.
15. Przedmowa. W: Badania petrograficzne S. Małkowskiego na Wołyniu. Pr. Muz. Ziemi, nr 17, p. 3–14. Warszawa, 1971.
16. Stanisław Józef Thugutt (1862–1956). Roczn. Pol. Tow. Geol., 41, p. 68–71, z. 1. Kraków, 1971.
17. Tadeusz Jerzy Wojno (1884–1971). Roczn. Pol. Tow. Geol., 42, p. 443–457, nr 4. Kraków. Biul. Inf. Komis. Krystalogr. PAN, nr 1, p. 27–30. Warszawa. Prz. Geol., 20, p. 83–85, nr 2. Warszawa. Miner. Pol., 2, p. 105–108. Warszawa, 1972.
18. Wstęp. W: Skały platformy prekambryjskiej w Polsce. Cz. 1. Podłoże krystaliczne. Pr. Inst. Geol., 68, p. 7–10. Warszawa, 1973.
19. Wspomnienie pośmiertne o A.P. Winogradowie. Prz. Geol., 24, p. 74–75, nr 2. Warszawa, 1976.
20. Memorial of Stanisław Józef Thugutt (1862–1956). Miner. Pol., 5, p. 89–91. Warszawa, 1976.
21. Memorial of Józef Morozewicz (1865–1941). Miner. Pol., 8, p. 107–109. Warszawa, 1977.
22. Sesja Jana Czarnockiego. Kwart. Historii Nauki i Techniki, 22, p. 418–420, nr 2. Warszawa, 1977.
23. Maria Kołaczowska (1885–1977). Roczn. Pol. Tow. Geol., 47, p. 639–642, nr 4. Kraków, 1977.
24. Aarne Laitakari (1890–1975). Roczn. Pol. Tow. Geol., 47, p. 625–628, nr 4. Kraków, 1977.
25. XI Międzynarodowy Kongres Krystalografii. Warszawa 3–12 VIII 1978. Prz. Geol., 26, p. 671–672, nr 11. Warszawa, 1978.
26. Pięćdziesięciolecie działalności naukowej doc. dr Ireny Kardymowicz. Prz. Geol., 27, p. 302–303, nr 5. Warszawa, 1979.
27. E.K. Łazarenko. Prz. Geol., 27, p. 651–652, nr 11. Warszawa, 1979.
28. Problematyka konferencji naukowej Polskiego Towarzystwa Mineralogicznego (1979). Prz. Geol., 28, p. 225–228, nr 4. Warszawa, 1980.

Анна ЛАНГЕР-КУЗНЯРОВА

ПРОФЕССОР ДОКТОР АНТОНИ ЛАШКЕВИЧ — ВЫДАЮЩИЙСЯ ПОЛЬСКИЙ МИНЕРАЛОГ

Резюме

Статья является воспоминанием о профессоре Антони Лашкевиче — сотруднике Геологического института и одном из редакторов „Геологического квартальника” в 1967—1974 годах. Профессор родился 28 сентября 1904 года в Закаталах на Кавказе, среднюю школу окончил в Варшаве, где затем изучал кристаллографию, минералогию и петрографию на Философском факультете Варшавского Университета. 1 февраля 1929 года ему было присвоено звание доктора философии. В 1931 году в качестве стипендиата работал под руководством В. Гольдшмидта в Гайдельберге и П. Ниггли в Цюрихе. До 1949 г. за исключением периода II Мировой Войны он работал в Варшавском Университете. Во время войны участвовал в сентябрьской компании, затем попал в Вильнюс, где преподавал кристаллографию в Вильнюсском Университете, а также работал в Комитете помощи беженцев и Дорожном Управлении Литовской Республики. После занятия немцами Вильнюса вернулся в Варшаву, где преподавал на подпольных курсах Университета и Политехнического института и состоял в подпольной организации. Был участником Варшавского Восстания.

После войны А. Лашкевич преподавал в Варшавском Университете сначала как заместитель профессора, а с 1946 г в качестве экстраординарного профессора.

1949—1955 годы он провёл в тюрьме, обвинялся в подпольной деятельности, затем был оправдан и реабилитирован.

С 1955 г. до выхода на пенсию в 1972 г. работал в Геологическом институте, будучи руководителем созданного им Отдела петрографии и геохимии, преобразованном впоследствии в Отдел минералогии и петрографии. В 1953—1970 годах был одновременно руководителем Отдела минералогии и петрографии и Музея Земли ПАН, и редактором Трудов Музея Земли. Был действительным членом множества научных обществ.

В научной деятельности главной темой его работ была региональная минералогия Польши, в изучении которой он имеет большие заслуги. Его главным достижением было то, что он установил, что польские месторождения минерального сырья содержат богатый материал для морфологических исследований (церусит, азурит, пирит, сера и др.), что кристаллы кварца бипирамидальной формы встречаются также в продуктах низкотемпературной кристаллизации, а следовательно не могут служить критерием высокотемпературного происхождения; открытие залежей новых многих минералов, важных для генетической интерпретации. Профессор занимался также изучением геометрических и оптических свойств отечественных минералов и структуры кристаллов (минералов искусственного происхождения), определяемой рентгеновскими методами, вёл методические работы в области структурной рентгенографии (является автором модификации метода Лауэ) и оптических методов в петрографических исследованиях. Лашкевич опубликовал свыше 120 работ по кристаллографии, минералогии и петрографии, музейному делу, а также научно-популярных и других трудов (биографии, рецензии), а также является автором ряда учебников по кристаллографии и минералогии.

Профессор Лашкевич имеет большие заслуги в воспитании молодых научных кадров, был руководителем многих кандидатских и докторских диссертаций.

Что касается его увлечений, то он был филателистом мирового класса, автором свыше 170 работ по филателистике, известным экспертом, почётным членом многих отечественных и зарубежных филателистических обществ.

Ушёл от нас благородный человек, патриот, выдающийся учёный, человек исключительного ума и характера.

Anna LANGIER-KUŹNIAROWA

PROFESSOR ANTONI ŁASZKIEWICZ – AN OUTSTANDING POLISH MINERALOGIST

Summary

The article has been written in commemoration of Professor Antoni Łaskiewicz, a many-years' researcher of the Geological Institute in Warsaw and co-editor of "Kwartalnik Geologiczny" in the years 1957–1964. Professor Łaskiewicz was born on September 28, 1904 at Zakatały in the Caucasus. He completed the secondary school in Warsaw and then studied crystallography, mineralogy and petrography at the Philosophical Faculty of Warsaw University. On February 1, 1929 he obtained a PhD and in 1931 he was granted a research scholarship and worked with V. Goldschmidt in Heidelberg and P. Niggli in Zurich. Professor Łaskiewicz worked at Warsaw University until 1949, except for the period of world war II. He fought in the September 1939 campaign and then went to Wilno where he lectured in crystallography at Stefan Batory University. In those years he was an active member of the Refugee Relief Committee and he also worked in the Road Management of the Lithuanian Republic. When the Germans captured Wilno, Professor Łaskiewicz returned to Warsaw where he became engaged in the underground movement and taught at underground university and polytechnic courses. He took part in 1944 Warsaw uprising.

After the war, Professor Łaskiewicz worked at Warsaw University as an associate professor and, since 1946, as a professor. The years 1949–1955 Professor Łaskiewicz spent in prison; he was accused of clandestine activities. He was then released and rehabilitated. From 1955 until his retirement in 1972, Professor Łaskiewicz worked at the Geological Institute in Warsaw; since 1956 he was the head of the Department of Petrography and Geochemistry, which he himself organized and which was later transformed into the Department of Mineralogy and Petrography. In the years 1963–1970 Professor Łaskiewicz directed at the same time the Mineralogy and Petrography Section of the Museum of Earth of the Polish Academy of Sciences and was editor of the journal "Prace Muzeum Ziemi". He was an active member of numerous scientific associations.

Research works of Professor Łaskiewicz concentrated mainly on regional mineralogy of Poland. Among other things, he found out that Polish mineral deposits contain rich material for morphological investigations (cerusite, asurite, pyrite, sulfur and others). He showed that bipyramidal outline of quartz crystals also occurs in products of low-temperature crystallization and, therefore – contrary to the widespread views – it cannot be used as a criterion for high-temperature origin. He discovered new localities of many minerals which have great significance for genetic interpretations. Professor Łaskiewicz also studied geometric and optical properties of Polish minerals and structure of crystals (minerals and synthetic compounds), analysed with the use of X-ray techniques. He conducted methodological works in the area of structural X-ray photography (he modified the Laue's method) and optical methods in petrographic studies and he published over 120 works within the fields of crystallography, mineralogy and petrography. He also acted in the field of popularization of science, museum management, and was the author of several highly valued textbooks of crystallography and mineralogy.

Professor Łaskiewicz had great merits in the formation of young research workers. Under his auspices numerous doctoral theses were prepared and habilitation treatises completed.

Apart from the recognition of his research activities, Professor Łaskiewicz made his name as an outstanding stamp collector. He published over 170 works on this subject, was an expert in this field and a honorary member of many foreign and international philatelic societies.

Professor Łaskiewicz was a man of honour, a great patriot, an outstanding scientist and a person of great spiritual, intellectual and moral strength.